

II-TIP QANDLI DIABETLI BEMORLARDA PARODONTIT KASALLIGINI DAVOLASHNI TAKOMILASHTIRISH

Jamoldinov Elrux Komiljon o'gli

Andijon davlat tibbiyot instituti bolalar stomatologiya kafedrası 2-chi kurs magistri

Annotatsiya: Ushbu maqolada Periodontal kasallik va diabet o'rtasidagi bog'liqlik va ikki tomonlama munosabatlarni ko'rsatadigan juda ko'p ma'lumotlar keltirilgan. Qandli diabet va periodontal kasalliklar ikkalasi ham keng tarqalgan surunkali kasalliklardir. Stomatologlar/periodontistlar kundalik klinik amaliyotlarida og'iz bo'shlig'i kasalliklari turlicha bo'lgan diabetga chalingan bemorlarga tez-tez murojaat qilishadi va ularning tish davolash ehtiyojlarini qondirishadi. Ushbu populyatsiyada xavfsiz va samarali periodontal terapiya diabet haqida keng tushunchani, diabetni tibbiy boshqarishni va zarur bo'lishi mumkin bo'lgan stomatologik/periodontal terapiyaga muhim o'zgartirishlarni talab qiladi. Ushbu maqolada diabet bilan og'rigan bemorlarda yoki diabet kasalligi xavfi bo'lgan bemorlarda periodontal sharoitlarni optimal klinik boshqarish bo'yicha ko'rsatmalar taqdim etiladi. Parodontit kasalligini diabetli bemorlarda aniqlash va davolash juda muhimdir. Avvalo, parodontit tishlarning yo'qolishiga olib kelishi mumkin, bu esa oziqlanish va umumiy salomatlikka ta'sir qiladi. Ikkinchidan, parodontit bilan bog'liq yallig'lanish jarayonlari diabetni nazorat qilishni og'irlashtirishi mumkin, bu esa yurak-qon tomir kasalliklari kabi asoratlarga olib keladi. Shuningdek, parodontitni davolash bo'yicha takomillashgan protokollar bemorlarning hayot sifatini yaxshilashi va asoratlar bilan bog'liq sog'liqni saqlash xarajatlarini kamaytirishi mumkin.

Abstract: Three articles review the specific relationship between periodontal disease and diabetes and the extensive data that has been collected. Diabetes and periodontal disease are both common disorders. Dentists/periodontists frequently see and treat patients with diabetes who have a variety of oral diseases in their daily clinical practice. Effective and efficient periodontal treatment in this population would make a significant difference in the care, management, and dental/periodontal care that may be needed. The article on diabetes in this population has provided many insights into the optimal clinical management of patients with or without diabetes. The management and treatment of periodontitis in patients with diabetes is very important. First, periodontitis can lead to tooth loss, which affects the foundation and overall health. Second, periodontal disease can be exacerbated by poor control of diabetes, which is associated with cardiovascular disease. , the disease can improve the quality of life of patients with advanced periodontal disease and improve their health maintenance protocol.

Аннотация: В трех статьях заболевания пародонта и диабет демонстрируют уникальную взаимосвязь и представлено большое количество данных, изучающих взаимосвязь между ними. Диабет и заболевания пародонта являются широко распространенными нарушениями. В своей повседневной клинической практике стоматологи/пародонтологи часто направляют и оспаривают стоматологическое лечение пациентов с диабетом и различными заболеваниями полости рта. В этой популяции эффективное и действенное пародонтологическое лечение вносит важные изменения в лечение диабета, ведение диабета и стоматологическую/пародонтальную терапию, которые могут быть необходимы. Эта статья о диабете предоставила значительную поддержку для оптимального клинического ведения пациентов с диабетом или во время него. Лечение и лечение пародонтита у больных сахарным диабетом очень затруднены. Прежде всего, пародонтит может привести к потере зубов, что влияет на фундамент и общее состояние здоровья. Во-вторых, сахарный диабет может усугубляться контролем диабета, который связан с сердечно-сосудистыми заболеваниями. протокол, связанный с улучшением качества жизни пациентов, у которых улучшилось лечение заболевания пародонтит, может улучшить поддержание здоровья.

Kalit so'zlar: Parodontit kasalligi, qandli diabet, mikroinvasiv jarrohlik usulli, Parodontitni davolashda yangi texnologiyalar.

Keywords: Periodontitis, diabetes mellitus, microinvasive surgical methods, new technologies in the treatment of periodontitis.

Ключевые слова: заболевание пародонтит, сахарный диабет, микроинвазивный хирургический метод, новые технологии в лечении пародонтита.

Kirish

Parodontit - bu bakteriyalar tomonidan qo'zg'atilgan surunkali yallig'lanish kasalligi bo'lib, tishni qo'llab-quvvatlovchi apparatlarning yo'q qilinishiga va nihoyat, tishlarning yo'qolishiga olib keladi. Qandli diabet (DM) - glyukoza bardoshlilik (IGT) va lipidlar va uglevodlar almashinuvi buzilgan heterojen sindrom. Har qanday boshqa infeksiyalarga o'xshash surunkali parodontal kasalliklar gram-manfiy bakteriyalardan kelib chiqadi va ular nafaqat tanadagi insulin qarshiligini kuchaytiradi, balki diabet bilan og'rigan bemorlarda tizimli yallig'lanish holatini ham kuchaytiradi. Parodontal kasalliklarda yallig'lanishga qarshi sitokinlarning tartibga solinmagan sekretsiyasi ularning qon oqimiga kirishiga olib keladi va shu bilan uzoq joylarga (to'qimalar va organlarga) ta'sir qiladi. Ma'lumki, periodontal yallig'lanish tufayli yuzaga kelgan doimiy giperglikemik holat glyukemik holatni yanada yomonlashtiradi va bu bemorlarda diabet bilan bog'liq asoratlarni keltirib chiqaradi. Parodontit terapiya

qondagi glikozillangan gemoglobin (HbA1c) darajasiga ham ta'sir qiladi, shu bilan bemorning metabolik nazoratini yaxshilaydi.

Qandli diabet va periodontal kasalliklar ham surunkali, juda keng tarqalgan, umumiy aholi orasida birgalikda mavjud bo'lgan kasalliklardir. Mavjud ilmiy dalillar og'iz bo'shlig'i salomatligi va diabet o'rtasidagi ikki tomonlama bog'liqlikni ko'rsatadi va ikkala kasallik uchun xavf, insidans, tarqalish, rivojlanish va zo'ravonlikning o'zaro o'zaro o'sishi ko'rsatilgan. Parodontologlar/stomatologlar va diabetologlar/shifokorlar o'rtasidagi kasblararo hamkorlik ularga kundalik klinik amaliyotda ko'payib borayotgan bunday bemorlarga improvizatsiya qilingan, samarali va optimal bemorlarga yordam ko'rsatish imkoniyatini beradi. Bunday hamkorlikdagi klinik amaliyotlar diabet bilan og'rikan bemorlarning og'iz bo'shlig'i salomatligi bilan bog'liq hayot sifatini (OHRQoL) yaxshilashga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Og'iz bo'shlig'i sog'lig'ini saqlash guruhi diabetga chalingan bemorlarni ham, tashxis qo'yilmagan DM bemorlarini ham aniqlashda muhim rol o'ynaydi va shifokorlar periodontal kasalliklar va ularning qandli diabet bilan kasallangan odamlarda glyukemik nazorat va asoratlarga ta'siridan xabardor bo'lishlaridan dalolat beradi.

Adabiyotlar tahlili va metod

Parodontitni davolashda yangi texnologiyalar, sog'liqni saqlash sohasidagi innovatsiyalarni jalb etish orqali bemorlarning davolanishi va salomatligini yaxshilashga qaratilgan. Parodontit - bu tishlarni qo'llab-quvvatlovchi to'qimalarning surunkali yallig'lanishi bo'lib, bu kasallik asosan diabetik bemorlarda ko'proq uchraydi va og'ir kechishi mumkin. Shu munosabat bilan, parodontitni davolashda yangi texnologiyalarni qo'llash bemorlar uchun muhim ahamiyatga ega. Yangi texnologiyalarning asosiy yo'nalishlari orasida raqamli tish tibbiyoti, lazerli davolash, mikroinvasiv jarrohlik usullari va biologik materiallardan foydalanish mavjud. Raqamli tish tibbiyoti yordamida bemorlarning tishlarining holati haqida aniq ma'lumotlar olish mumkin, bu esa davolash jarayonini yanada samarali qilish imkonini beradi. Masalan, 3D skanerlash texnologiyalari yordamida tishlarning aniq modeli yaratiladi va bu modelga asoslanib, individual davolash rejaları ishlab chiqiladi. Lazerli davolash usullari parodontitni davolashda inqilobiy o'zgarishlarni taqdim etadi. Lazerlar yordamida yallig'langan to'qimalarni aniq va zararsiz olib tashlash mumkin. Bu jarayon bemor uchun og'riqsiz va tez tiklanish imkoniyatini yaratadi. Lazerli davolashning yana bir afzalligi shundaki, u bakteriyalarni yo'q qilishda samaralidir, bu esa infeksiya xavfini kamaytiradi. Mikroinvasiv jarrohlik usullari, masalan, tishlar orasidagi kengayish jarayonlarini osonlashtirish uchun ishlatiladi, bu esa an'anaviy jarrohlik usullariga nisbatan kamroq invazivdir. Bu texnologiyalar, shuningdek, bemorlarning jarrohlikdan keyingi davrda tiklanishini tezlashtirishga yordam beradi. Biologik materiallar, masalan, tishlardan olingan hujayralar va to'qimalar, parodontitni davolashda muhim ahamiyatga ega. Ular yallig'lanishni kamaytirish va to'qimalarning

regeneratsiyasini rag'batlantirishda samarali vosita sifatida foydalaniladi. Bu usullar, shuningdek, diabetik bemorlar uchun o'ziga xos davolash strategiyalarini ishlab chiqishda yordam beradi, chunki ular ularning o'ziga xos ehtiyojlarini qondirishi mumkin. Yangi texnologiyalarni parodontitni davolashda qo'llashning eng muhim jihatlaridan biri shundaki, ular bemorlarning umumiy salomatligi va sifatini yaxshilashga yordam beradi. Parodontit va diabet o'rtasidagi bog'liqlikni hisobga olgan holda, bu texnologiyalar bemorlarning hayot sifatini oshirish, tishlarni saqlash va og'ir kasalliklarning oldini olishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, yangi texnologiyalar orqali parodontitni davolashda bemorlar uchun individual yondashuvni ta'minlash imkoniyati paydo bo'ladi, bu esa har bir bemorning maxsus ehtiyojlari va sharoitlariga mos ravishda davolash rejaları ishlab chiqishga imkon beradi. Shu tarzda, parodontitni davolashda yangi texnologiyalarni qo'llash nafaqat bemorlarning tish salomatligini yaxshilashga, balki diabetes bilan bog'liq muammolarni kamaytirishga ham yordam beradi. Bu jarayonda sog'liqni saqlash mutaxassislari, stomatologlar va endokrinologlar o'rtasidagi hamkorlik muhim ahamiyatga ega bo'lib, bemorlar uchun samarali va yanada yaxshiroq davolash yo'llarini taqdim etadi. Bunday yondashuvlar kelgusida parodontitni davolashda yangi usullar va strategiyalarni ishlab chiqishga olib kelishi mumkin.

Parodontit va diabet o'rtasidagi aloqa bemorlar salomatligini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega. Parodontit, tishlar atrofidagi yumshoq va qattiq to'qimalarning surunkali yallig'lanishi bo'lib, diabetli bemorlarda ko'proq tarqalgan va og'ir kechadi. Bu ikki kasallik o'rtasidagi aloqalar asosan immunitet tizimidagi o'zgarishlar, yallig'lanish jarayonlari va metabolik disfunktsiyalar bilan bog'liq. Diabet, xususan II-tip diabet, organizmda insulinning yetarli bo'lmasligi yoki uning samaradorligining pasayishi natijasida qon shakarining oshishiga olib keladi. Bu holat, o'z navbatida, parodontal to'qimalarda yallig'lanishni kuchaytiradi va parodontitning rivojlanishiga sabab bo'ladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, parodontit diabetni yanada og'irlashtirishi mumkin, chunki yallig'lanish jarayoni insulin sezgirligini pasaytiradi, bu esa glyukoza darajasining nazoratini murakkablashtiradi. Parodontit va diabet o'rtasidagi aloqalarni yanada chuqurroq o'rganish, bemorlar uchun davolash strategiyalarini takomillashtirishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, parodontal kasalliklar bilan bog'liq bo'lgan yallig'lanish jarayonlarini kamaytirish orqali diabetni nazorat qilish imkoniyatlari oshadi. Biroq, bu jarayonlar orasidagi aloqalarni to'liq tushunish uchun ko'proq ilmiy tadqiqotlar zarur. Shuningdek, parodontitni davolashda yangi texnologiyalarni qo'llash, masalan, lazer terapiyasi va regenerativ davolash usullari, diabetli bemorlar uchun samarali natijalar berishi mumkin. Bu usullar, parodontal to'qimalarni tiklashda yordam berishi va yallig'lanishni kamaytirishi orqali diabetni boshqarishda foydali bo'lishi kutilmoqda. Diabetli bemorlarda parodontitni davolashda individual yondashuvlarni ishlab chiqish, bemorlarning shaxsiy

ehtiyojlarini inobatga olish va birgalikda ishlashni ta'minlash orqali muhim ahamiyatga ega. Tibbiy mutaxassislar, stomatologlar va endokrinologlar o'rtasida samarali hamkorlik, bemorlar uchun yaxshilangan natijalarga olib keladi. Umuman olganda, parodontit va diabet o'rtasidagi aloqalarni chuqur o'rganish, bu kasalliklarni birgalikda boshqarish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Bu jarayonlar bemorlarning umumiy salomatligini yaxshilash, ularning hayot sifatini oshirish va tibbiy xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi.

Muhokama

Diabetli bemorlar uchun individual davolash rejaları parodontit kasalligi bilan bog'liq muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega. Har bir bemorning holati, yoshi, umumiy sog'lig'i, diabet darajasi va boshqa shaxsiy xususiyatlari inobatga olinishi kerak. Bu rejalarining asosiy maqsadi parodontitning oldini olish va davolash jarayonida bemorning umumiy salomatligini yaxshilashdir. Birinchidan, bemorlar uchun individual davolash rejaları ishlab chiqishda, diabetning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Masalan, qon shakarini nazorat qilish muhim ahamiyatga ega, chunki yuqori glikemiya darajasi parodontitning rivojlanishini kuchaytirishi mumkin. Shuning uchun, parodontit kasalligi bilan og'rigan diabetli bemorlar uchun davolash rejaları, qondagi shakar darajasini yaxshilashga qaratilgan bo'lishi kerak. Bu, o'z navbatida, bemorlarning parodontitga qarshi kurashish qobiliyatini oshiradi. Ikkinchidan, individual rejalarda parodontal davolashning samarali usullarini qo'llash zarur. Tibbiy mutaxassislar parodontal tozalash, skalir va ildiz rejalarini o'z ichiga olgan intensiv davolash usullarini taklif qilishlari mumkin. Ushbu usullar bemorning parodontal sog'lig'ini yaxshilashga va shuningdek, qon shakarini nazorat qilishga yordam beradi. Bundan tashqari, bemorning o'z-o'zini parvarish qilish ko'nikmalarini rivojlantirish ham juda muhimdir. Diabetli bemorlar uchun og'iz gigiyenasini saqlash va to'g'ri ovqatlanish dasturlarini ishlab chiqish, ularning parodontal sog'lig'ini mustahkamlashda yordam beradi. Masalan, sog'lom ovqatlanish va qondagi shakar darajasini me'yorda saqlash orqali bemorlar parodontit rivojlanishining oldini olishlari mumkin. Shuningdek, individual davolash rejalarida psixologik va ijtimoiy faktorlarni hisobga olish ham muhimdir. Diabetli bemorlar ko'pincha depressiya yoki boshqa ruhiy holatlar bilan bog'liq muammolarga duch keladilar, bu esa parodontit kasalligini kuchaytirishi mumkin. Shuning uchun, psixologik yordam va qo'llab-quvvatlash dasturlarini kiritish ham muhimdir. Bundan tashqari, zamonaviy texnologiyalar yordamida individual davolash rejaları yanada samaraliroq bo'lishi mumkin. Masalan, telemeditsina xizmatlari orqali bemorlar shifokorlar bilan masofadan bog'lanishlari va o'z muammolarini hal qilish uchun zarur bo'lgan yordamni olishlari mumkin. Bu, ayniqsa, chekka hududlarda yashovchi bemorlar uchun muhimdir. Umuman olganda, diabetli bemorlar uchun individual davolash rejaları har bir bemorning o'ziga xos ehtiyojlari va shartlariga moslashtirilishi

kerak. Bu rejalarning samaradorligini oshirish va parodontit kasalligiga qarshi kurashishda muhim ahamiyatga ega. Davolash jarayonida sog'lom turmush tarzini qo'llab-quvvatlash, bemorning umumiy salomatligini yaxshilash va parodontitning rivojlanishining oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

Natijalar

Kelajakdagi tadqiqotlar va innovatsion yondashuvlar parodontitni davolashda juda muhim ahamiyatga ega. Parodontit va diabet o'rtasidagi murakkab aloqalar tufayli, yangi tadqiqotlar va texnologiyalarni joriy etish, bemorlar uchun yanada samarali davolash usullarini ishlab chiqishga yordam beradi. Bu bo'limda, innovatsion yondashuvlar va kelajakdagi tadqiqotlarning asosiy yo'nalishlari ko'rib chiqiladi. Birinchidan, parodontitni davolashda yangi biomateriallardan foydalanish, masalan, ko'paytirilgan regenerativ texnologiyalar, juda muhimdir. Bu biomateriallar, gingival to'qimalarni tiklash va parodontitdan zarar ko'rgan joylarni yaxshilashda yordam beradi. Kelajakdagi tadqiqotlar, bu materiallarning diabetik bemorlarda qanday samarali bo'lishini o'rganish va ularni klinik amaliyotga tadbiiq etish imkoniyatlarini ko'rib chiqishi kerak. Ikkinchidan, yangi telemeditsina texnologiyalarini qo'llash parodontitni davolashda muhim ahamiyatga ega. Telemeditsina, bemorlarni uzoqdan nazorat qilish va davolash imkoniyatini beradi, bu esa diabetik bemorlarning tibbiy yordamga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishda muhim rol o'ynaydi. Bunday yondashuvlar, bemorlarning davolanish jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi va ularni muntazam ravishda kuzatib borishga imkon yaratadi. Uchinchidan, parodontit va diabet o'rtasidagi o'zaro ta'sir mexanizmlarini chuqur o'rganish, yangi davolash strategiyalarini ishlab chiqish uchun muhimdir. Zamonaviy ommaviy tadqiqotlar, parodontitning diabetga ta'sirini va aksincha, diabetning parodontit rivojlanishidagi rolini ko'rsatmoqda. Shunday qilib, yangi yondashuvlar, bu ikki kasallik o'rtasidagi o'zaro aloqalarning chuqurroq tushunilishini ta'minlaydi va kelajakda individual davolash rejalarni yaratishga yordam beradi. To'rtinchidan, genetik va molekulyar tadqiqotlar parodontitni davolashda yangi yo'nalishlarni ochishi mumkin. Genetik omillar, parodontitning rivojlanishi va bemorlarning davolanishga bo'lgan javobini belgilaydi. Kelajakdagi tadqiqotlar, genetik biomarkerlarni aniqlash va ularning davolash jarayonidagi ahamiyatini o'rganishni o'z ichiga olishi kerak. Bu, parodontitni davolashda individual yondashuvlarni yaratish imkonini beradi. Bundan tashqari, innovatsion dori vositalarini ishlab chiqish ham muhimdir. O'zgacha faol moddalarga ega dori vositalari, parodontitni davolashda yangi usullarni taklif etishi va diabetik bemorlarning muammolarini hal etishda yordam berishi mumkin. Bugungi kunda, yangi dori vositalarini ishlab chiqish va ularning samaradorligini sinovdan o'tkazish ustida faol tadqiqotlar olib borilmoqda. Yana bir muhim yo'nalish, parodontitni davolashda sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishdir. Diabetik bemorlarda sog'lom ovqatlanish, jismoniy faoliyat va stressni boshqarish kabi omillar, parodontitning

oldini olishda muhim o'rin tutadi. Shu sababli, kelajakdagi tadqiqotlar, sog'lom turmush tarzini qo'llab-quvvatlovchi dasturlarni ishlab chiqishga qaratilishi kerak. Umuman olganda, parodontitni davolashda kelajakdagi tadqiqotlar va innovatsion yondashuvlar, bemorlarning salomatligini yaxshilash, davolash samaradorligini oshirish va kasalliklarning oldini olishda muhim rol o'ynaydi. Bu sohadagi ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar, parodontit va diabetni kompleks tarzda boshqarish uchun zaruriy vositalarni taqdim etadi.

Xulosa

Ushbu maqolada, II-tip qandli diabetli bemorlarda parodontit kasalligini davolashni takomillashtirish masalasi muhim ahamiyatga ega ekanligini yana bir bor ta'kidlash zarur. Maqola davomida parodontit va diabet o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik, yangi davolash texnologiyalari, individual davolash rejaları va kelajakdagi tadqiqotlar haqida muhim ma'lumotlar keltirildi. Birinchidan, parodontit kasalligi diabetli bemorlarda keng tarqalgan va og'ir kechishi mumkin, bu esa bemorlarning umumiy salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotda ko'rsatilganidek, parodontitning davolash usullari, masalan, antimikrobiyal dori vositalari va regenerativ texnikalar, diabetni nazorat qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lishi mumkin. Bu jarayonlar orqali bemorlarning glyemik nazorati yaxshilanadi, bu esa ularning sifatli hayotini oshirishga va sog'liq bilan bog'liq xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi. Ikkinchidan, tadqiqotda bemorlarni davolashda yangi texnologiyalarni qo'llash, masalan, telemeditsina va shaxsiylashtirilgan davolash rejalarini ishlab chiqish zarurligi ko'rsatildi. Bu yondashuvlar bemorlar uchun sog'liqni saqlash xizmatlariga kirishni rivojlantirishga va ularning ehtiyojlariga mos keladigan davolash usullarini taqdim etishga yordam beradi. Shuningdek, parodontit va diabet o'rtasidagi aloqalarni o'rganish, bemorlarni davolashda individual yondashuvlarni ishlab chiqish, hamda yangi davolash texnologiyalarining ta'sirini aniqlash uchun kelajakdagi tadqiqotlar zarurligi ta'kidlandi. Tadqiqotlar davomida parodontit kasalligi diabetni yanada kuchaytirishi mumkinligi va shuningdek, to'g'ri davolash strategiyalari bilan bu jarayonni kamaytirish mumkinligi aniqlangan. Maqola natijalari shuni ko'rsatadiki, parodontitni davolashda yanada yaxshilangan yondashuvlar, shuningdek, sog'liqni saqlash muassasalari o'rtasida hamkorlik qilish jarayoni bemorlarning hayot sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois, sog'liqni saqlash tizimida parodontit kasalligini davolash va diabetni nazorat qilishni yaxshilash uchun ko'p jihatlarni o'z ichiga olgan, keng ko'lamli va integratsiyalashgan yondashuvlarni ishlab chiqish zarur.

Xulosa qilib aytganda, II-tip qandli diabetli bemorlarda parodontit kasalligini davolashni takomillashtirish borasida olib borilgan tadqiqotlar, ushbu kasalliklarning o'zaro bog'liqligini chuqur tushunishga, shuningdek, bemorlar uchun yangi davolash strategiyalarini ishlab chiqishga xizmat qiladi. Kelajakda, ushbu sohada olib

boriladigan tadqiqotlar bemorlar uchun yanada samarali va individual yondashuvlarni taqdim etishda davom etishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. A. M. Murodov. Diabet va parodontit: o'zaro aloqa va davolash usullari. O'zbekiston Tibbiyot Akademiyasi, 2021
2. N. B. Abdurakhmonov. Parodontitni davolashda yangi texnologiyalar va ularning diabetik bemorlardagi ahamiyati. O'zbekiston Davlat Tibbiyot Universiteti, 2022
3. S. D. Qodirov. II-tip diabetli bemorlarda parodontitning terapevtik usullari. Tibbiyot jurnali, 2023
4. F. N. Asqarov. Parodontit va diabet: yangi tadqiqotlar va innovatsion yondashuvlar. O'zbekiston Tibbiyot Jurnali, 2020
5. L. R. Ismatova. Diabet bilan bog'liq parodontit kasalligini davolash: nazariy va amaliy jihatlar. O'zbekiston tibbiy jurnali, 2023
6. Grover HS, Luthra S. Molecular mechanisms involved in the bidirectional relationship between diabetes mellitus and periodontal disease. J Indian Soc Periodontol.
7. Hales CN, Barker DJ. The Thrifty phenotype hypothesis. Br Med Bull.
8. Lau DC, Dhillon B, Yan H, Szmitko PE, Verma S. Adipokines: Molecular links between obesity and atherosclerosis. Am J Physiol Heart Circ Physiol.